

ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΦΥΛΛΑ ΑΠΟ ΧΡΥΣΑΦΙ
ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Μά και η φύση φανερώνει, πώς οι μάννες πρέπει να θηλάζουν και να ταγίζουν τα παιδιά τους. Γιαυτό σε κάθε ζωντανό, που γεννοβολά, έδωκε τη γαλατίασα θροφή. Κι έξόν απ' αυτό οι μάννες θρέφοντας τα παιδιά τους, γίνονται πιο συμπαιθτικές κι' αξιολάπητες. Κ' είναι φυσικό κι' όχι παράλογο αυτό, γιατί η συντροφιά δυναμώνει την αγάπη. Γιαυτό ακόμα και τα θηρία, όντας αποχωρίζονται από τη συντροφιά τους, φαίνονται πώς τή λαχταρούν.

Λοιπόν πρώτ' απ' όλα κείνο που σ'ας είπα: Οι μάννες μόνες να θρέφουν τα παιδιά τους. Κι' αν δέ μπορούν τυχόν οι ίδιες να τα θηλάσουν ή απ' άρρώστεια — γιατί κι' αυτό μπορεί να γίνει — ή γιατί πλησιάζει να γενήσουν παιδι άλλο, όμως ταιριάζει, όσο βολετό, να παίρνουν θηλάστρες και παραμάννες όχι όποιες τύχει, μέ γυναίκες χρηστές και δοκιμασμένες.

Και πρώτα-πρώτα νάσαι 'Ελληνίδες. Γιατί, όπως είναι ανάγκη να κανονίζουμε τα κορίτσια των παιδιών άμέσως από τη γέννα τους, έτσι κι' όχι στραβά, όμοια πρέπει απ' την αρχή τα ήθη των παιδιών να σχηματίζουμε κανονικά. Γιατί η νεότητα είναι εύκολόπλαστη και μαλακιά, και στις ψυχές των νέων, επειδή είναι άπαλές ακόμα, μπαίνουν βαθιά τα μαθήματα και τα διδάγματα.

Τό κάθε τι που είναι ξερό, δύσκολο πλάσσεται. Και καθώς οι σφραγίδες στο μαλακό κερι τό σχήμα τους άφίνουν, έτσι και τα διδάγματα στις ψυχές των παιδιών άποτυπώνονται.

Και μου φαίνεται πώς σωστά όρμηνεύει ό Πλάτωνας στις δασκάλες: να μη λένε τό κάθε παραμύθι στα παιδιά, γιατί καταντ'ά να παραγοιμίζουσι τις ψυχές απ' αρχής μέ βλακείες και προστυχίες. Φαίνεται δέ κι' ό ποιητής ό Φωκυλίδης καλά να όρμηνεύει λέγοντας πώς:

Πρέπει τα παιδιά, από παιδιά καλά να δασκαλεύουμε.

5.— Πρέπει να διαλέγουμε τους δασκάλους των παιδιών μας.

Και τό παρακάτω δέν είναι σωστό να λησμονήσουμε: δηλαδή πώς πρέπει κείνους που θα διαφεντεύουν και θα συντροφεύουν τα παιδιά μας να ζητάμε να έχουν τρόπους χρηστούς, κι' ακόμα να μιλούν ελληνικά και καθαρά μέλιστα, μην τύχει και από τη συντροφιά μέ μολυσμένα, μέ κακομίλητα και μοχθηρά, τα παιδιά μας κολλήσουν κάτι από την προστυχιά τους.

Και κείνοι, που έκφράζονται μέ παροιμίες δέ λένε άστοχα θαρρώ πώς:

"Αν κουτσό παρακαθήσεις
να πατάς κουτσά θάρχησεις. (*)

6.— Ποιός πρέπει νάσαι ό καλός παιδαγωγός.

Κι' όταν τα παιδιά μας ήλικιωθούν κι είναι ώρα να τα παραδώσουν σε παιδαγωγούς, τότε πρέπει οι πατέρες πολύ να λογαριάζουν την έκλογή των παιδαγωγών, μήπως και δίχως να τό καταλάβουν, τα εμπιστευθούν σε δούλους ή βάρβαρους, ή κακούς και δόλιους ανθρώπους. Γιατί κείνο που γίνεται από πολλούς αξίζει να τό κατακρίνουμε πολύ. 'Επειδή από τους ικανούς δούλους άλλους διορίζουν γεωργούς, άλλους έμπορους, άλλους διαχειριστές, άλλους τοκιστές. Όποιον δέ βρουν νάσαι μεθυσμένος και φαγάς και για κάθε δουλειά άχρημάτιστος, σ' αυτόν εμπιστεύονται τα παιδιά τους!

Ό ικανός παιδαγωγός πρέπει νάσαι όμοιος ακριβώς μέ τόν Φοίνικα τόν παιδαγωγό του 'Αχιλλέα. Και θά σ'ας πώ τό μέ ό μεγάλο και σοβαρό απ' όσα είπα: Δηλαδή πρέπει κείνους να ζητάμε δασκάλους για τα παιδιά μας, που στη ζωή τους δέν μπορεί κανείς να τους κατηγορήσει, ότι δώκαν άφορμή για κατηγορία κι' είναι άριστοι στις διδαχτικές τους άρχές.

Γιατί πηγή και ρίζα για να μορφωθεί κανένας τέλειος κι' ενάρετος, είναι να βρει την όρθή παιδεία. Κι' όπως οι γεωργοί στήνουν πλάγι στα φυτά ξυλένια άποκούμπια, έτσι και αξίιοι δασκάλιοι στήνουν στους νέους όρθές τις συμβουλές τους, για να φυτρώουν τα ήθη τους χρηστά.

Μπορούσε μέλιστα να καταφρονέσει κανείς όλοτετα μερικούς γονείς, που, πριν καλοξετάσουν τους δασκάλους που θα πάρουν, από άμάθεια μερικές φορές κι' από άνεγροικιά, παραδίνουν τα παιδιά τους σ' ανθρώπους χαλασμένους και άνίκανους.

Και δέν είναι μονάχα να πεθαίνεις στα γέλια (γελοίο πέρα πέρα), αν τό κάνουν απ' άνηξαιριά και άπειρία, μέ κι άσχημο, που δέν παίρνει άλλο, τό παρακάτω: Και ποιό είναι αυτό; Γιατί κάποτε αν και ξαίρουν, και δοκιμάζουν τους άλλους να τους τα λένε, δηλαδή την άπειρία κι άκαματωσύνη μερικών δασκάλων, όμως τους παραδίνουν τα παιδιά τους. 'Επειδή άλλοι νικιούνται από τις κολακείες κείνων, που θέλουν να φαίνονται άριστοι σ' αυτούς μέ ποταπάδα, μερικοί δέ επειδή θέλουν να κάνουν χάρη σε φίλους, που τους παρακαλούν, κάνοντας όμοια μ' ό,τι θάκανε κάποιος, αν —δίνοντας χάρη σε φίλο— όντας άρρωστος περιφρονούσε κείνον, που θά μπορούσε να τόν σώσει μέ την έπιστήμη και προτιμοσε αυτόν, που θά τόν έστελνε μέν ώρ' άρχήτερα στον "Αδη." Η άφίνοντας τόν άριστο πλοίαρχο να δοκιμάσει τόν πιο χειρότερο, γιατί του τό ζήτησε φίλος... "Ω Δία και θεοί όλοι, ένας που λέγεται πατέρας μπορεί να φροντίζει πλιότερο για τίποτ' άλλο,—κάνοντας χάρη σε κείνους που τόν παρακαλούν— από την παιδείη των παιδιών του;

(άκολουθεί)

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

(*) Μέ στραβό στραβός θά γίνεις.

ΓΙΑ ΤΟ ΝΙΚΟ ΦΑΛΗΡΕΑ

Ἀγαπητή «Πνευματική Ζωή»,

Με συγκίνηση διάβασα στίς στήλες του τελευταίου σου φύλλου τὸ ἄρθρο τοῦ φίλου λογοτέχνη κ. Ἀντώνη Γιαλούρη γιὰ τὴν ὑπέροχη φυσιογνωμία τῆς Πόλης, τὸ Νίκο Φαληρέα ἢ Φαλέρ-μπέη, ὅπως λεγόταν στὴν ἐπίσημή του ιδιότητα τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς σουλτανικῆς Τουρκίας, γιὰ τὸν γνῶρισα κι' ἐγὼ τὸ Σεπτέμβριο κἂν Ὀκτώβριο τοῦ 1906 στὸ σπίτι του στὸ Βαφεοχώρι (Μπογιατζικισί), τὴν ἐποχὴ πού πρωτοδοκίμαζα τὶς συγκινήσεις τῆς ρίμας γράφοντας στίχους.

Ἐμένα τότε στὴν Πόλη, ὑπάλληλος σ' ἓνα ἐμπορικό γραφεῖο, στὸ Χαβιαρόχανο, καὶ μὴ Κυριακὴ πῆρα τὸ βαποράκι τοῦ Βοσπόρου γιὰ νὰ πάω νὰ ἰδῶ τὸ φίλο μου Νίκο Ζαρίφη, πού ἦταν τότε δάσκαλος στὸ Βαφεοχώρι, κι' αὐτὸς μὲ πῆγε στὸ σπίτι τοῦ Φαληρέα.

Μοῦ μένουν ἀλησμόνητες οἱ στιγμές, πού πέρσασα ἐκεῖ, κι' ἄς διάβηκαν ἀπὸ τότε τόσα χρόνια. Μοῦ μένει ἀλησμόνητὴ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ καλωσύνη καὶ τοῦ Φαληρέα καὶ τῆς γυναίκας του. Στὸ σπίτι τους γνῶρισα τότε τὸν κ. Νίκο Παπαγεωργίου, πού ἔτυχε νὰ βρισκεται στὴν Πόλη, ἴσως μὲ κανένα θάσσο. Στὸ ἴδιο σπίτι γνῶρισα τὸν ποιητὴ κ. Ἄγγελο Σημηριώτη, ἄψογη ἐμφάνιση, καὶ τὸν ποιητὴ κ. Ἀπόστολο Μελαχρινὸ μὲ ὠραία, πλούσια καστανόξανθα μαλλιά. Ὁ πρῶτος εἶχε βγάλει τότε κοντὰ τὴν ποιητικὴ του συλλογὴ τὰ «Μαῦρα κρίνα» κι' ὁ δεύτερος τὶς συλλογές «Ὁ δρόμος φέρνει» καὶ τὶς «Παραλλαγές» μὲ τὸ ὑπέροχο ἐκεῖνο «Πάλι βρέχει», ποίημα, πού ἀπὸ τότε μὲ συγκινεῖ. Καὶ θυμάμαι πὼς πειράζαν τὸν κ. Μελαχρινὸ προσθέτοντας στὸν τίτλο τῆς πρώτης συλλογῆς τὴ φράση «στὸ φρενοκομεῖο».

Πῆγα ἀρκετὲς φορές στὸ φιλόξενο σπίτι τοῦ Φαληρέα καὶ στὸ χρόνο ἀπάνω ἐφέυγα ἀπὸ τὴν Πόλη κι' ἀπὸ τὸ ἐμπόριο, καὶ ξανά δὲν τὸν εἶδα. Κάποτε εἶχα μάθει πὼς τὸν εἶχανε στείλει πολιτικό διοικητὴ στὸ Χαλέπι.

Ὁ Φαληρέας μοῦ εἶχε χαρίσει ὅλο τὸ σῶμα τοῦ περιοδικοῦ του «Φιλολογικὴ Ἠχώ», πού στὴν περιπετειώδη ζωὴ, πού εἶχα τὰ χρόνια ἐκεῖνα, χάθηκε μὲ πολλὰ μου ἄλλα βιβλία καὶ πράγματα. Εἶχα ἀκόμα ἓνα διηγήματά του, τυπωμένο σ' ἓνα φύλλο χαρτί, τὴ «Μαγδαληνή». Πάει κι' αὐτό. Ὁ Φαληρέας ἔγραφε σύντομα διηγήματα κι' ἔλεγε, πὼς τὰ διηγήματά του μποροῦν νὰ τηλεγραφηθοῦν. Ἀπὸ αὐτά, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ «Μαγδαληνή», ἔχω διαβάσει τὸ «Ρολόι» καὶ τὸ **Moto Perpetuo**, ἴσως κι' ἄλλα, κι' ἀπὸ τὰ ποιήματά του ὡς κάποιον χρόνο θυμῶμαι τὴν «Ἀνοιξη», ἀπὸ τὴν ὁποία τώρα θυμοῦμαι μόνο αὐτοὺς τοὺς στίχους:

Ἀνθίζουν τὰ τριαντάφυλλα
ἀνθίζουν κι' οἱ καρδιές.

τὸ Γιαγτζή-γκατζτζή' στὴν Πόλη γυρνοῦσαν στίς γειτονιές οἱ γιαγτζήδες—γκατζτζήδες, ἄνθρωποι, πού κουβαλώνοντας μὲ δεκανίκια ἀπὸ τὸν ὄμο ἓνα τενεκὲ λάδι (γιαῖν) κι' ἓνα τενεκὲ πετρέλαιο (γκάτζι), πουλοῦσαν αὐτὰ τὰ δυὸ εἶδη στίς φτωχονοικοκυ-

ρές. Τὸ ποίημα λοιπὸν παρουσίαζε τὴν ὁμορφὴ γυναίκα ἐνὸς γιαγτζή-γκατζτζή, πού παραπονιόταν στὸν ἄντρα της, γιὰτὶ κάθε βράδυ αὐτὸς γυρνοῦσε κατάκοπος ἀπὸ τὸ ὄλοήμερο ἀλώνισμα στὰ σοκάκια τῆς Πόλης κι' ἔπεφτε στὸν ὕπνο, ἀμελώνοντας τὶς ὁμορφιές της.

Θυμοῦμαι ἀκόμα ἓνα ἄλλο τοῦ ποίημα: «Αὐτὸ τὸ παληκάρι... ἄρχιζε νομίζω, πού τὸ εἶχε γράψει πίσω ἀπὸ μιὰ φωτογραφία του σὲ νεανικὴ ἡλικία καὶ θυμοῦμαι ἀκόμα τὸ παράπονό του. Ἐνας ἀπὸ τοὺς νεαροὺς τότε περαστικούς ἐπισκέπτες του, πού εἶχε ἀντιγράψει αὐτὸ τὸ ποίημα, τὸ εἶχε δημοσιέψει γιὰ δικό του. Μοῦ εἶχε πει καὶ τὸ ὄνομα ὁ Φαληρέας τοῦ νεαροῦ τότε φιλόδοξου.

Ἐνα ποίημα τοῦ Φαληρέα ἡ μνήμη μου τὸ κράτησε ὀλόκληρο καὶ τὸ παραθέτω. Δὲν ξέρω ἂν εἶναι δημοσιευμένο πουθενά καὶ μὲ ποῖο τίτλο.

Σὰν Παναγιὰ βυζαντινὴ
μὲ τὰ μεγάλα σου τὰ μάτια
μοιάζεις, πανώρια,
πού οἱ παπάδες ἐξέφρενα
τῆς Παναγιᾶς δίναν φιλι
καὶ τῆς εἰκόνας χῶρια.

Σὰν Παναγιὰ βυζαντινὴ
κι' ἐγὼ θέ νὰ σέ προσκυνούσα,
βυζαντινὸς παπάς,
μὰ ἄλλα μὲ δέρνουν ντράβαλα,
καὶ σὺ ποιὸς ξέρει ποιόνα
καὶ πόσο ν' ἀγαπάς.

Γιὰ νὰ μὴ βάλω τὴν ὑπογραφή μου ἐδῶ, θ' ἀναφέρω ἀκόμα μὲ πόση ἀγάπη κι' ἐνθουσιασμό μιλοῦσε ὁ Φαληρέας γιὰ τὸ συνεργάτη του στὴ «Φιλολογικὴ Ἠχώ», τὸν κ. Γιάννη Γρυπάρη καὶ μὲ πόση λύπη γιὰ τὴν συνεργάτισσά του Ἀλεξάντρα Παπαδοπούλου, τὸ ἄτυχο αἶσθημά της μὲ Ἀθηναῖο λόγιο καὶ τὸν πρόωρο χαμό της!

ΑΡΓΗΣ ΚΟΡΑΚΑΣ

ΣΗΜ. «Πν. Ζ». Σχετικὰ μὲ τὴν ἀμφιβολία πού εἶχε ἐκφράσει στὸ ἄρθρο τοῦ ὁ κ. Ἀντ. Γιαλούρης ἂν ζεῖ ἢ ἂν πέθανε ὁ Νίκος Φαληρέας, ὁ κ. Ἐλισσαῖος Γιανίδης καὶ ἡ Κα Τατιάνα Σταύρου μᾶς ἔχουν πληροφορήσει ὅτι ἔχει πεθάνει πρὶν ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια.

ΜΕ ΕΚΠΤΩΣΗ 20 ο)ο

καὶ χωρὶς ἐπιβάρυνση ταχυδρομικῶν ἐξόδων τὸ Γραφεῖο Πνευματικῶν Ὑπηρεσιῶν (Θεμιστοκλέους 40) παραχωρεῖ στὸν ἐκπαιδευτικό, τὸν φοιτητικό καὶ μαθητικό κόσμο τὶς ἀκόλουθες ἐκδόσεις του:

1) ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ: «Ὁ Πάν», μετάφραση ἀπὸ τὸ Νορβηγικὸ πρωτότυπο Βάσου Δασκαλάκη, δρχ. 40 (ἀντί 50), 2) Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: «Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας», δρχ. 40 (ἀντί 50), 3) ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑ: «Νεοελληνικὴ Μετρικὴ», δρχ. 32 (ἀντί 40), 4) ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ: «Μάκαρ Τσοῦντρα», μετάφραση Ἄθου Τριγκῶνη, δρχ. 16 (ἀντί 20), 5) ΣΟΛΩΝΟΣ ΜΑΚΡΗ: «Βάτραχοι», μυθιστόρημα, δρχ. 48 (ἀντί 60), 6) ΙΩΑΝΝΑΣ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ—ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ: «Μοναξιά» κι' ἄλλα διηγήματα, δρχ. 28 (ἀντί 35), 7) ΜΕΛΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ: «Ἄσμα Ἄσμάτων» κι' ἄλλα διηγήματα, δρχ. 20 (ἀντί 25).